

کافه علم

بستر همگانی سازی علم

سید محمد حسین
میرهاشمی

تسهیلگر
ترویج علم

می تواند برای این گروه سنی بسیار انگیزه بخش باشد. کافه علم ها همچنین از نظر سطح درگیرسازی مخاطبان در مباحث علمی، فراتر از غالب رویدادهای علمی عمومی قرار می گیرند. آنها برخلاف رویدادهای دیگر که اطلاعات را در اختیار مخاطبان عمومی منفعل قرار می دهند، فرستنده و گیرنده فعال را نیز پیش روی هم قرار می دهند.

کافه علم در جهان

کافه علم ها به دلیل کارآمدی شان در زمینه ترویج علم، به بخشی جدایی ناپذیر از فعالیت های علمی-ترویجی در سطح جهان تبدیل شده اند و کافه علم ها در بسیاری از کشورهای جهان دایر هستند. این کافه ها در مناطق مختلف، عنوان های متنوعی همچون کافه سای [۱]، از دانشمند پیرس [۲]، ساینس پاب [۳] و... داشته است. در بریتانیا شبکه ای از کافه علم های آن کشور تحت عنوان کافه ساینترفیک [۴] فعالیت می کند. کشورهای گوناگون با توجه به زمینه های فرهنگی شان، تفاوت هایی را در مدل اجرای کافه علم ایجاد کرده اند. اما یک چیز در میان همه آنها مشترک است و آن این است که این کافه ها در محیطی خودمانی و صمیمی، گفت و گو میان دانشمندان و اقشاری از جامعه را فراهم می آورند. برای نمونه در استرالیا، فضای عمومی شهری در قالب رویدادی یک هفته ای به نام «کافه علم» به بستری برای این همنشینی های علمی برای عموم تبدیل شده اند. در این رویداد، ۱۰ دانش آموز دبیرستانی

فاصله زیاد میان علم و عموم جامعه از جمله مشکلاتی است که کشورهای گوناگون به شیوه های مختلف در برطرف ساختن آن هستند، چرا که پژوهش ها نشان داده که چنین فاصله ای، چالش های عمده ای را در برابر کشورها به وجود می آورد. از همین رو در کشورهای مختلف برنامه های متنوعی برای همگانی سازی علم و برداشتن مرزهای میان علم و جامعه در دستور کار قرار گرفته است. این برنامه ها، جامعه را فارغ از سن، تحصیلات، جنسیت و... مخاطب قرار می دهند و می کوشند مفاهیم پیچیده علمی را به زبانی ساده به افراد منتقل کرده و در این راه، واسطه های رایج در کانال های ارتباطی میان مخاطبان و ترویج گران علم را نیز می زدایند. به این ترتیب به جای این که رسانه ها تنها واسطه برقراری ارتباط میان جامعه و ترویج گران علم باشند، بستری فراهم می شود تا این دو گروه به گونه ای بی واسطه در برابر هم قرار گرفته و بدون تکلف به گفت و گو بپردازند. چنین فضایی، علم را نه در آزمایشگاه ها، دانشگاه ها، کلاس های درس و... که در محیط های همگانی و صمیمی در اختیار مخاطبان قرار می دهد، چرا که عرضه علم در محیط های تخصصی، خود از عوامل بازدارنده در برقراری این ارتباط میان مخاطبان عمومی و ترویج گران علم می باشد. افرادی که این ارتباط را با مخاطبان عمومی برقرار می کنند، عموماً دانشمندان و دانشگرانی اند که افزون بر تسلط بر موضوع مورد نظر، از توانایی کافی برای بیان ساده و قابل فهم آن موضوع نیز برخوردار هستند.

همه ویژگی های یاد شده در قالب برنامه تحت عنوان «کافه علم» در سطح جهان محقق شده است. کافه علم ها محیط های صمیمی و غیررسمی هستند که علم را از فضاهای متعارف آن خارج کرده و با زبانی ساده در اختیار عموم مردم قرار می دهند. این برنامه به عموم شهروندان اجازه می دهد که با هر پیشینه علمی، دیدگاه ها و پرسش های خود را مطرح و با میهمان برنامه به گفت و گو بپردازند. اساساً انتخاب کافه ها برای چنین برنامه ای به خاطر رسمیت زدایی، صمیمیت و مسطح سازی فضای بحث و گفت و گو است؛ به گونه ای که شهروندان در موقعیتی برابر به گفت و گو با دانشمند میهمان بپردازند.

اگرچه بر مبنای پژوهش ها، رسانه ها مهم ترین منبع اطلاعاتی برای مردم در سرتاسر دنیا هستند، اما برای انتقال پیام های علمی به جامعه نیاز جدی به بسترهای مکملی همچون کافه علم ها، جشنواره علم ها و... وجود دارد. چرا که این ابزارهای ترویجی با فراهم آوردن یک تجربه حضوری و بی واسطه از موضوعات علمی برای مخاطب، تأثیرگذاری به مراتب بیشتری داشته و می تواند الهام بخش نوجوانان و جوانانی باشد که در آن شرکت می کنند. حضور بی واسطه در برابر دانشمندان تراز اول و شنیدن داستان موفقیت و دستاوردهای آنها، همچنین به خودی خود

”

کافه علم ها محیط های صمیمی و غیررسمی هستند که علم را از فضاهای متعارف آن خارج کرده و در اختیار عموم مردم قرار می دهند